

СТАЛА ЕКОНОМІКА

УДК 336.71:332.1(477)

DOI <https://doi.org/10.5281/zenodo.12700439>

Вплив глобальних фінансових тенденцій на стабільність банківського сектору України

Березовик Вадим Михайлович

кандидат економічних наук, директор, ТОВ «Профін консалтинг»,
м. Київ, Україна, <https://orcid.org/0009-0006-5350-3420>

Свистун Андрій Олександрович

кандидат економічних наук, Заступник Голови Наглядової Ради, АТ «СЕНС
БАНК», м. Київ, Україна, <https://orcid.org/0000-0003-2185-2248>

Хмеловський Тимур Геннадійович,

кандидат економічних наук, ФОП, Україна <https://orcid.org/0009-0009-4155-3924>

Прийнято: 14.06.2024 | Опубліковано: 09.07.2024

***Анотація.** У статті досліджено вплив глобальних фінансових тенденцій на стабільність банківського сектору України, що є важливим завданням у контексті щораз більшої інтеграції української економіки у світові фінансові ринки. Актуальність теми зумовлена необхідністю розуміння механізмів впливу зовнішніх економічних факторів на національні фінансові інституції та розроблення ефективних стратегій для підвищення їх стійкості.*

Метою дослідження є виявлення ключових факторів ризику, що виникають у результаті глобальних фінансових змін, та формулювання рекомендацій для забезпечення стабільності банківської системи України.

У процесі дослідження використовувалися методи економетричного аналізу, порівняльного аналізу та моделювання фінансових ризиків, що дозволило оцінити вплив світових фінансових криз, коливань валютних курсів, рівня інфляції та міжнародних торговельних потоків на діяльність українських банків. Особливу увагу приділено вивченню внутрішніх проблем банківського сектору України, як-от висока доларизація, недостатня диверсифікація активів та недосконалість регуляторного середовища, які підвищують його вразливість до зовнішніх шоків.

Результати дослідження свідчать про значний вплив глобальних фінансових криз на стабільність українських банків, що проявляється через коливання валютних курсів та інфляційний тиск. Висока доларизація економіки та концентрація активів в обмежених секторах підвищують ризики для банківського сектору. Недосконалість регуляторного середовища теж додає проблем, обмежуючи можливості для ефективного управління ризиками.

На основі отриманих результатів запропоновано рекомендації для підвищення стійкості банківської системи України, включаючи заходи з підвищення капіталізації банків, покращення якості активів, диверсифікацію джерел фінансування та посилення інтеграції у світові фінансові ринки. Застосування цих стратегій сприятиме зміцненню банківського сектору та підвищенню його конкурентоспроможності на міжнародному рівні, що є важливим для забезпечення довгострокової економічної стабільності України. Подальші дослідження можуть мати більш глибокий аналіз взаємодії між окремими глобальними фінансовими тенденціями та специфічними аспектами української банківської системи. Особливо актуальним є вивчення впливу цифрових технологій і фінансових інновацій на стійкість банків.

Ключові слова: глобалізація, фінансові кризи, валютні курси, інфляція, торговельні потоки, доларизація, диверсифікація активів, регуляторне середовище, управління ризиками, стійкість банківської системи.

The Impact of Global Financial Trends on the Stability of the Banking Sector in Ukraine

Vadym Berezovyk

PhD in Economics, Director, Profin Consulting LTD, Kyiv, Ukraine,

<https://orcid.org/0009-0006-5350-3420>

Andrii Svystun

PhD in Economics, Deputy Head of the Supervisory Board, JSC SENSE BANK,

Kyiv, Ukraine, <https://orcid.org/0000-0003-2185-2248>

Tymur Khmelovskyi

PhD in Economics, Private Entrepreneur, <https://orcid.org/0009-0009-4155-3924>

Abstract. *This article examines the impact of global financial trends on the stability of the Ukrainian banking sector, a critical issue given the increasing integration of Ukraine's economy into global financial markets. The relevance of this study lies in the necessity to understand the mechanisms by which external economic factors influence national financial institutions and to develop effective strategies to enhance their resilience. The aim of the research is to identify key risk factors arising from global financial changes and to formulate recommendations to ensure the stability of Ukraine's banking system.*

The research employs methods of econometric analysis, comparative analysis, and financial risk modeling, which allows for an assessment of the impact

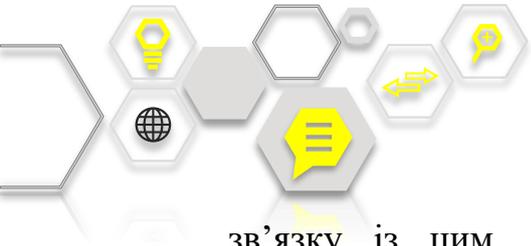
of global financial crises, exchange rate fluctuations, inflation levels, and international trade flows on the activities of Ukrainian banks. Special attention is paid to examining internal problems of the Ukrainian banking sector, such as high dollarization, insufficient asset diversification, and the imperfections of the regulatory environment, which increase its vulnerability to external shocks.

The results of the study indicate a significant impact of global financial crises on the stability of Ukrainian banks, manifested through exchange rate fluctuations and inflationary pressures. High dollarization of the economy and asset concentration in limited sectors heighten the risks for the banking sector. The imperfections of the regulatory environment add to these risks, limiting the ability for effective risk management.

Based on the findings, recommendations are proposed to enhance the resilience of Ukraine's banking system, including measures to increase bank capitalization, improve asset quality, diversify funding sources, and strengthen integration into global financial markets. Implementing these strategies will help reinforce the banking sector and enhance its competitiveness on the international stage, which is essential for ensuring long-term economic stability in Ukraine. Future research could focus on a more in-depth analysis of the interaction between specific global financial trends and particular aspects of the Ukrainian banking system. A particularly relevant area is the study of the impact of digital technologies and financial innovations on banking stability.

Keywords: *globalization, financial crises, exchange rates, inflation, trade flows, dollarization, asset diversification, regulatory environment, risk management, banking system resilience.*

Постановка проблеми. Глобалізація фінансових ринків створює нові виклики для банківського сектору України, які потребують детального аналізу та розроблення адекватних відповідей. Основні проблеми, що виникають у

зв'язку із цим, стосуються як зовнішніх, так і внутрішніх аспектів функціонування банків. Зовнішні проблеми включають вплив світових фінансових криз, коливання цін на енергоносії та сировину, зміни в міжнародних торговельних і фінансових потоках, а також політичні ризики, які можуть суттєво вплинути на стан банківської системи України. Внутрішні проблеми пов'язані з недостатньою диверсифікацією банківських активів, високим рівнем доларизації економіки, а також з недосконалістю регуляторного середовища.

Один із ключових аспектів, який потребує дослідження, є вплив світових фінансових криз на українську банківську систему. Фінансові кризи, що відбуваються на глобальному рівні, мають тенденцію швидко розповсюджуватися через фінансові ринки, спричиняючи нестабільність у різних частинах світу. Українські банки, які активно залучають зовнішні запозичення, стають уразливими до змін на міжнародних ринках капіталу. Під час криз знижується доступність фінансування, збільшується вартість запозичень і зростає ризик дефолтів, що може призвести до зниження ліквідності та платоспроможності банків.

Ще однією важливою проблемою є вплив глобальних економічних тенденцій на валютний курс і рівень інфляції в Україні. Коливання цін на енергоносії та сировину, зміни в торговельних потоках і фінансові санкції можуть суттєво впливати на макроекономічну стабільність країни. Це у свою чергу впливає на діяльність банків, зокрема на їх здатність підтримувати стабільність валютних резервів і здійснювати ефективне управління активами та зобов'язаннями.

Важливе значення має також дослідження регуляторних аспектів функціонування банківського сектору в умовах глобальних викликів. Недосконалість регуляторного середовища, відсутність ефективних механізмів нагляду та контролю можуть посилювати вразливість банків до зовнішніх шоків. Це потребує розроблення та впровадження нових підходів до

регулювання банківської діяльності, що враховують сучасні виклики та загрози.

Аналіз останніх досліджень і публікацій, що розглядають розвиток банківської системи та фінансової стабільності в Україні, охоплює різні аспекти, включаючи вплив пандемії, війни та інноваційних технологій на фінансовий сектор.

О.Григораш й І.Волошин досліджують тенденції розвитку фінансових технологій під впливом пандемії та війни, наголошуючи на необхідності адаптації фінансових інструментів до нових реалій [1]. І.Правдиковська та Н.Дорошенко аналізують безпосередній вплив війни на банківську систему, відзначаючи зміни в структурі та функціонуванні банківських установ [2]. М.Пінтоха розглядає безпекові аспекти функціонування банківського сектору в умовах воєнного стану, зосереджуючись на викликах, які постають перед банківськими установами [3].

О.Вовчак та І.Канцир обговорюють сучасні ризики щодо фінансової стабільності, висвітлюючи основні проблеми та шляхи їх подолання [4]. Н.Данік та А.Татко досліджують механізми забезпечення фінансової стабільності банківської системи України, підкреслюючи важливість їх удосконалення [5]. А.Кузнецова та ін. розглядають механізм забезпечення фінансової стійкості банківської системи України, аналізуючи ключові фактори, що впливають на стабільність [6].

О.Крилова, О.Федорова та І.Маковін аналізують перспективи розвитку банківського бізнесу України в умовах глобальних викликів, підкреслюючи необхідність адаптації до змін на світовому ринку [7].

Г.Возняк та О.Дмитрик досліджують фінансову стабільність та напрями її зміцнення в умовах війни, розглядаючи кейси для України [8]. І.Вахович та ін. моделюють систему антикризового управління в банківському секторі, щоб забезпечити його фінансову стабільність [9].

А.Мещеряков і Т.Сундук досліджують технологічні інновації у сфері інтернет-банкінгу та їх вплив на ефективність банківських послуг, наголошуючи на важливості інновацій для розвитку банківської системи [10]. О.Дем'янчук та Б.Павленко розглядають монетарну політику та стабільність банківської системи в Україні, акцентуючи увагу на важливості адаптації монетарної політики до сучасних викликів [11].

В.Рудевська та ін. досліджують взаємозв'язок розвитку банківського сектору та економічного зростання країни, підкреслюючи важливість для економіки стабільної банківської системи [12]. Н.Прокопенко, В.Мирончук та І.Шепель аналізують принципи функціонування банківської системи України в умовах війни, розглядаючи основні виклики та шляхи їх подолання [13]. Л.Федевич, М.Ливдар та Я.Межирицька досліджують сучасний стан і перспективи розвитку банківської системи України, акцентуючи увагу на ключових аспектах, які визначають її стабільність [14].

Н.Руцишин та ін. аналізують основні тенденції та виклики, що натеper стоять перед банківськими установами України [15].

Виділення не вирішених раніше частин загальної проблеми. Попри значний прогрес у дослідженні розвитку банківської системи та фінансової стабільності в Україні, залишаються невирішеними питання щодо довгострокової стабільності українських банків в умовах світових фінансових криз та ефективності управління ризиками в контексті сучасних глобальних викликів. Особливо варте уваги розроблення стратегій інтеграції українських банків у світові фінансові ринки для підвищення їх стійкості до глобальних фінансових ризиків.

Формулювання цілей статті (постановка завдання). Метою статті є дослідження впливу глобальних фінансових тенденцій на стабільність банківського сектору України, а також розроблення рекомендацій щодо підвищення стійкості українських банків в умовах щораз більшої інтеграції у світові фінансові ринки.

Відповідно до поставленої мети необхідно вирішити такі завдання:

- 1) Проаналізувати основні фінансові тенденції, які можуть впливати на банківський сектор України;
- 2) Оцінити вплив світових фінансових криз на стабільність українських банків та визначити ключові фактори ризику;
- 3) Дослідити вплив коливань валютних курсів, рівня інфляції та міжнародних торговельних потоків на діяльність банківської системи України;
- 4) Проаналізувати внутрішні проблеми банківського сектору України, як-от висока доларизація, недостатня диверсифікація активів і недосконалість регуляторного середовища;
- 5) Дослідити ефективність робочих механізмів управління ризиками в банківському секторі України та визначити напрями їх удосконалення;
- 6) Розробити рекомендації щодо підвищення стійкості банківської системи України до глобальних фінансових ризиків та запропонувати стратегії інтеграції українських банків у світові фінансові ринки.

Виклад основного матеріалу дослідження. Аналіз основних глобальних фінансових тенденцій, які можуть впливати на банківський сектор України, є ключовим завданням у межах дослідження впливу глобалізації на стабільність національної фінансової системи. Сучасний фінансовий світ характеризується високою взаємозалежністю та інтеграцією ринків, що створює як нові можливості, так і додаткові ризики для банківських установ у різних країнах, включаючи Україну. Однією з таких тенденцій є зростання обсягів міжнародної торгівлі та капіталовкладень, що відкриває нові можливості для українських банків щодо розширення спектру фінансових послуг і збільшення обсягів операцій. Проте це також створює ризики, пов'язані з можливістю швидкого поширення фінансових криз та нестабільності з інших ринків.

Інша важлива тенденція – це зміна структури глобальних фінансових потоків. Зокрема, збільшення ролі країн, що розвиваються, у світовій економіці призводить до перерозподілу капіталу і зростання конкуренції на фінансових ринках. Для українських банків це означає необхідність адаптації до нових умов, підвищення ефективності управління активами і пасивами та посилення конкурентних позицій на міжнародному рівні. Водночас зростання обсягів міжнародних інвестицій сприяє підвищенню доступності фінансових ресурсів, але й збільшує залежність від зовнішніх запозичень і капіталовкладень.

Періодичні глобальні фінансові кризи представляють серйозну загрозу для банківського сектору України. Політико-економічна криза, яка розпочалася наприкінці 2013 року, значно ускладнила фінансовий стан українських банків. Сьогодні як окремі банки, так і вся банківська система України працюють у складних умовах, які супроводжуються високими ризиками [16]. Кризи, що відбуваються на міжнародному рівні, можуть швидко розповсюджуватися через інтегровані фінансові ринки, викликаючи ланцюгові реакції нестабільності в національних економіках. Це підвищує ризики ліквідності та платоспроможності банків, особливо тих, що активно залучають зовнішні запозичення. Важливо враховувати також вплив змін у валютних курсах і рівнях інфляції, що відбуваються під впливом глобальних фінансових процесів. Коливання валютних курсів можуть призводити до великих втрат для банків, що мають значні валютні позиції, а інфляційні процеси можуть знижувати реальну вартість активів і підвищувати вартість фінансових ресурсів.

Значну роль у формуванні глобальних фінансових тенденцій відіграють також зміни в регуляторних і правових рамках на міжнародному рівні. Стандарти Базельського комітету з банківського нагляду, директиви Європейського Союзу та інші міжнародні регуляторні акти встановлюють нові вимоги до капітальної адекватності, ризик-менеджменту та прозорості банківської діяльності. Для українських банків це означає необхідність

адаптації до нових регуляторних умов і підвищення рівня відповідності міжнародним стандартам.

Вплив основних глобальних фінансових тенденцій на банківський сектор України, фактори цього впливу, ризики, що виникають, та можливі рішення для мінімізації цих ризиків представлено в таблиці 1.

Таблиця 1

Вплив глобальних фінансових тенденцій на банківський сектор України

Тенденція	Фактори впливу	Ризики	Рішення
Зростання обсягів міжнародної торгівлі та капіталовкладень	Збільшення обсягів фінансових операцій, розширення спектру фінансових послуг	- Підвищення залежності від зовнішніх ринків; - Можливість швидкого поширення фінансових криз	- Диверсифікація джерел доходу; - Розроблення антикризових стратегій
Зміна структури глобальних фінансових потоків	- Збільшення ролі країн, що розвиваються; - Перерозподіл капіталу	- Зростання конкуренції на фінансових ринках; - Підвищення вартості фінансових ресурсів	- Підвищення ефективності управління активами; - Оптимізація фінансових стратегій
Глобальні фінансові кризи	- Ланцюгові реакції нестабільності; - Зниження доступності фінансування	- Ризики ліквідності; - Ризики платоспроможності	- Підвищення резервів ліквідності; - Створення механізмів швидкого реагування
Коливання валютних курсів і рівнів інфляції	- Коливання валютних курсів; - Зміни рівнів інфляції	- Втрати через валютні позиції; - Зниження реальної вартості активів	- Хеджування валютних ризиків; - Управління інфляційними ризиками
Міжнародні регуляторні зміни	- Нові вимоги до капітальної адекватності; - Нові стандарти ризик-менеджменту	- Недостатня відповідність міжнародним стандартам; - Підвищення витрат на відповідність	- Адаптація до міжнародних регуляторних стандартів; - Інвестування у відповідність регуляторним вимогам

Джерело: власна розробка авторів

У сучасних умовах глобалізації фінансових ринків український банківський сектор опинився в ситуації підвищеної взаємозалежності з міжнародними фінансовими системами. Це зумовлює необхідність глибокого аналізу та розуміння глобальних фінансових тенденцій для забезпечення стабільності національних банків. Зростання обсягів міжнародної торгівлі та капіталовкладень сприяє розширенню можливостей для українських банків, але одночасно підвищує їхню вразливість до зовнішніх шоків, як-от світові фінансові кризи, що швидко розповсюджуються через інтегровані ринки.

Зміна структури глобальних фінансових потоків та зростання ролі країн, що розвиваються, вимагає від українських банків адаптації до нових умов конкуренції та перерозподілу капіталу. Це створює як нові можливості для зростання, так і виклики у вигляді необхідності підвищення ефективності управління активами та оптимізації фінансових стратегій.

Глобальні фінансові кризи, що виникають періодично, демонструють важливість наявності ефективних механізмів управління ризиками. Банки повинні мати достатні резерви ліквідності та ретельно розроблені плани швидкого реагування на кризові ситуації для збереження стабільності. Управління кредитним ризиком також є важливим елементом в системі ризик-менеджменту, оскільки кризові явища в економіці можуть збільшити рівень дефолтів у позичальників. В умовах коливання валютних курсів і рівнів інфляції під впливом глобальних економічних змін банкам важливо застосовувати стратегії хеджування валютних ризиків та управління інфляційними ризиками.

Міжнародні регуляторні зміни, які встановлюють нові вимоги до капітальної адекватності та ризик-менеджменту, підвищують витрати на відповідність, але також сприяють підвищенню стійкості банків до глобальних викликів. Адаптація до цих змін й інвестування у відповідність регуляторним вимогам є важливим кроком для забезпечення довгострокової стабільності банківської системи.

Глобальні фінансові тенденції створюють передумови для функціонування банківського сектору, тоді як світові фінансові кризи виступають у ролі каталізаторів, які можуть суттєво впливати на стабільність і стійкість банків. Наприклад, фінансові кризи, які виникають через глобальні макроекономічні дисбаланси або крах міжнародних фінансових ринків, можуть суттєво знизити доступність зовнішнього фінансування для українських банків. Це у свою чергу зумовлює необхідність диверсифікації джерел фінансування та розроблення ефективних антикризових стратегій (табл. 2).

Таблиця 2

Вплив світових фінансових криз на українські банки

Фактори ризику	Вплив на банки	Механізм впливу	Можливі рішення
Зниження доступності фінансування	Зменшення ліквідності	Відтік капіталу, зниження інвестиційної активності	Диверсифікація джерел фінансування, створення резервів ліквідності
Підвищення вартості запозичень	Зростання фінансових витрат	Підвищення процентних ставок, збільшення вартості кредитів	Оптимізація витрат, переговори з кредиторами
Валютні ризики	Збільшення боргового навантаження	Коливання валютних курсів, девальвація національної валюти	Хеджування валютних ризиків, управління валютними позиціями
Кредитний ризик. Зменшення вартості активів	Зниження капітальної адекватності	Знецінення фінансових інструментів, зниження ринкової вартості активів	Створення резервів під знецінення активів, диверсифікація портфеля
Зниження рівня довіри інвесторів	Погіршення ситуації з ліквідністю	Відтік депозитів, панічні настрої серед вкладників	Підвищення прозорості діяльності, посилення комунікації з інвесторами

Джерело: власна розробка авторів

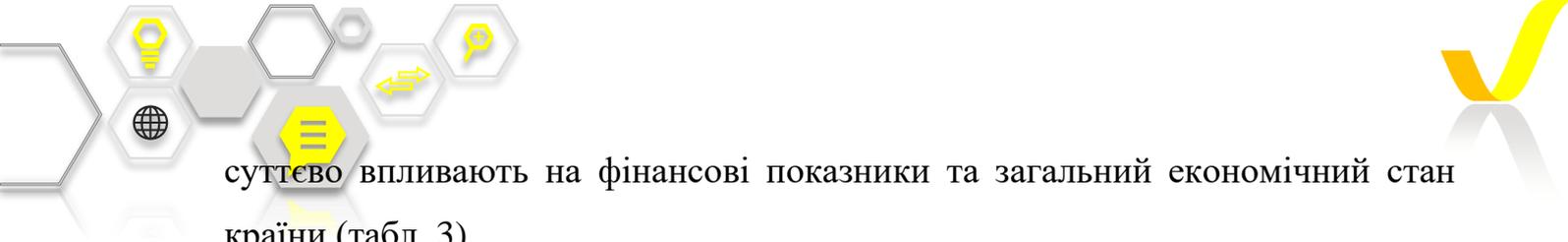
Глобальні фінансові кризи багатогранним чином впливають на банківські системи країн, що розвиваються. У сучасному глобалізованому

світі банки значно змінили свою роль: із сектору обслуговування вони перетворилися на ключових регуляторів стабільності національної економіки, виконуючи функції, що виходять далеко за межі традиційних фінансових послуг [17]. Взаємопов'язаність фінансових ринків і глобальна інтеграція капіталу призводять до того, що кризи, які починаються в одній частині світу, швидко поширюються на інші ринки. Це викликає ланцюгові реакції, які впливають на доступність фінансування, вартість запозичень, валютні курси та вартість активів. Для українських банків особливо важливим є управління ризиками, пов'язаними з ліквідністю та платоспроможністю, оскільки зниження доступності зовнішнього фінансування та підвищення вартості запозичень можуть суттєво вплинути на їх здатність виконувати свої зобов'язання.

Коливання валютних курсів під час фінансових криз створює додаткові ризики для банків, які мають значні зобов'язання в іноземній валюті. Девальвація національної валюти збільшує боргове навантаження, що може призвести до фінансових втрат і зниження платоспроможності. Знецінення активів, особливо фінансових інструментів, негативно впливає на капітальну адекватність банків, що знижує їх стійкість до фінансових шоків. Зниження рівня довіри інвесторів і вкладників під час криз призводить до відтоку депозитів, що додатково ускладнює ситуацію з ліквідністю і може викликати панічні настрої серед населення. Для подолання цих викликів банки повинні впроваджувати стратегії диверсифікації джерел фінансування, оптимізації витрат, хеджування валютних ризиків та підвищення прозорості своєї діяльності.

Аналізуючи вплив глобальних фінансових тенденцій та світових фінансових криз на банківський сектор України, необхідно звернути особливу увагу на такі фактори, як коливання валютних курсів, рівень інфляції та міжнародні торговельні потоки. Ці фактори мають важливе значення для стабільності та ефективності діяльності українських банків, оскільки вони

суттєво впливають на фінансові показники та загальний економічний стан країни (табл. 3).

Таблиця 3

Вплив глобальних економічних факторів на банківську систему України

Глобальні фактори	Механізми впливу	Вплив на банківську систему	Можливі рішення
Коливання валютних курсів	Зміни вартості зовнішніх боргових зобов'язань, резервів	Платоспроможність, ліквідність, ринкові ризики	Управління валютними ризиками, хеджування
Рівень інфляції	Зміни вартості грошей, процентних ставок, економічного середовища	Депозити, кредитування, процентні ставки	Контроль рівня інфляції, підтримка стабільності цін
Міжнародні торговельні потоки	Зміни обсягів експорту та імпорту, валютні надходження	Ліквідність, залежність від зовнішнього фінансування	Підтримка експортних галузей, зниження імпоротної залежності

Джерело: власна розробка авторів

Коливання валютних курсів безпосередньо відображаються на фінансових показниках банків, зокрема через зміни вартості їхніх активів і пасивів, номінованих в іноземній валюті. Девальвація гривні може значно збільшити вартість зовнішніх боргів, що підвищує ризики неплатоспроможності банків, особливо в умовах високої залежності від зовнішніх фінансових ресурсів. Це явище можна пояснити теорією обмінних курсів та їх впливом на міжнародні фінансові потоки, які формують основу зовнішньоекономічної діяльності банків. Рівень інфляції визначає реальну вартість грошей, впливаючи на купівельну спроможність населення та обсяги заощаджень. Висока інфляція підвищує процентні ставки, що збільшує вартість запозичень для банків та їхніх клієнтів, знижуючи попит на кредити та впливаючи на прибутковість банківських операцій. Це можна розглядати через призму кількісної теорії грошей, яка пояснює зв'язок між грошовою масою, інфляцією та процентними ставками. Міжнародні торговельні потоки визначають обсяги валютних надходжень та витрат, що формують ліквідність

банківської системи. Зростання експорту сприяє накопиченню валютних резервів, що підвищує ліквідність та фінансову стійкість банків. На противагу, зростання імпорту збільшує попит на іноземну валюту, що може створювати дисбаланс та впливати на обмінний курс гривні. Це явище можна аналізувати через теорію міжнародної торгівлі та її вплив на валютні ринки.

На стабільність і ефективність банківської системи в контексті глобальних фінансових тенденцій та світових криз впливають також внутрішні проблеми банківського сектору України, як-от висока доларизація, недостатня диверсифікація активів і недосконалість регуляторного середовища. Висока доларизація української економіки є однією з ключових внутрішніх проблем банківського сектору. Доларизація означає значну частку депозитів і кредитів у банківській системі, номінованих в іноземній валюті. Це явище посилює вразливість банків та їх позичальників до коливань валютних курсів, зокрема до девальвації гривні, що може значно збільшити вартість зобов'язань в іноземній валюті та призвести до фінансових труднощів. Висока доларизація обмежує можливості для ефективного монетарного регулювання з боку Національного банку України, оскільки значна частина грошових потоків залишається поза контролем національної валюти. Цей аспект можна розглядати через призму теорії оптимальної валютної зони, яка пояснює переваги та недоліки використання іноземної валюти в національній економіці. Недостатня диверсифікація активів у банківській системі України також є серйозною проблемою. Багато банків мають значну частину своїх активів, сконцентровану в обмеженій кількості секторів економіки або в певних типах активів, що підвищує ризики неплатоспроможності в разі кризових ситуацій. Недостатня диверсифікація обмежує здатність банків ефективно управляти ризиками та знижує їх стійкість до економічних шоків. Це явище можна аналізувати через теорію портфеля, яка підкреслює важливість диверсифікації для зниження ризиків і підвищення прибутковості інвестицій.

Недосконалість регуляторного середовища також негативно впливає на банківський сектор України. Непослідовність регуляторних вимог, недостатня прозорість та ефективність регуляторних органів створюють невизначеність для банків і обмежують їх здатність адаптуватися до змін економічної ситуації. Недосконалість регуляторного середовища може призводити до зростання операційних витрат банків, знижувати їх конкурентоспроможність та сприяти виникненню системних ризиків. Цей аспект можна розглядати через призму теорії регулювання, яка досліджує вплив регуляторних заходів на ефективність і стабільність фінансових інститутів. Взаємозв'язок внутрішніх проблем та їх вплив на банківську систему України представлено на рисунку 1.

Схема ілюструє взаємозв'язок між основними внутрішніми проблемами банківського сектору України, механізмами їх впливу на стабільність та ефективність банківської системи та можливими рішеннями для подолання цих проблем. Висока доларизація економіки створює підвищені ризики валютних курсів та обмежує монетарне регулювання, що призводить до девальвації гривні та збільшення вартості зовнішніх зобов'язань банків. Це явище вимагає розроблення стратегій дедоларизації економіки та підвищення довіри до національної валюти. Недостатня диверсифікація активів банків підвищує ризики через концентрацію активів в обмежених секторах економіки, що знижує здатність банків ефективно управляти ризиками. Для вирішення цієї проблеми необхідно стимулювати диверсифікацію портфеля активів та розвиток нових ринків і фінансових інструментів. Недосконалість регуляторного середовища спричиняє підвищення операційних витрат та зниження конкурентоспроможності банків, що збільшує витрати на відповідність регуляторним вимогам.

Рис.1. Основні внутрішні проблеми банківського сектору України

Джерело: власна розробка авторів

Для вирішення цього питання потрібно переглянути регуляторну систему, зробити її більш прозорою й підвищити ефективність діяльності регуляторних органів.

Робочі механізми управління ризиками в банківському секторі України включають використання сучасних інформаційних технологій для моніторингу та аналізу ризиків, створення систем внутрішнього контролю та аудиту, а також запровадження стандартів управління ризиками, що відповідають міжнародним нормам. Важливо зазначити, що більшість українських банків застосовують підхід до управління ризиками, який передбачає визначення та оцінювання ризиків на основі статистичних методів та моделей, що враховують історичні дані.

Інформаційно-аналітичні системи (ІАС) є ключовими інструментами для ефективного управління ризиками в сучасному банківському секторі. ІАС

дозволяють банкам збирати, обробляти та аналізувати великі обсяги даних, що дає змогу вчасно виявляти та оцінювати ризики (рис. 2).

Рис. 2. Процес інтеграції інформаційно-аналітичних систем для управління ризиками

Джерело: власна розробка авторів

Процес інтеграції інформаційно-аналітичних систем включає кілька важливих етапів. Збір даних є основою для подальшого аналізу, оскільки якість і повнота даних впливають на точність результатів. Оброблення даних забезпечує їх готовність до аналізу, видаляючи неточності та непотрібні записи. Аналіз даних дозволяє виявити потенційні ризики завдяки використанню сучасних аналітичних інструментів. Формування звітів є заключним етапом, що забезпечує зручний доступ до інформації для прийняття обґрунтованих рішень.

Модель раннього попередження ризиків (МРПР) базується на аналізі макроекономічних показників та прогнозних моделей. МРПР дозволяє банкам своєчасно ідентифікувати потенційні загрози та вживати відповідних заходів для мінімізації їх впливу (рис. 3).

Рис. 3. Модель раннього попередження ризиків

Джерело: власна розробка авторів

Збір даних є ключовим етапом, оскільки включає різноманітні джерела інформації, що забезпечують повну картину економічної ситуації. Аналіз показників дозволяє визначити основні тренди та аномалії. Побудова прогнозних моделей здійснюється за допомогою складних статистичних методів, що забезпечує високу точність прогнозів. Ідентифікація ризиків на основі цих моделей дозволяє банкам своєчасно реагувати на потенційні загрози.

Забезпечення економічної стабільності можливе лише через створення ефективної системи управління, що включає комплекс взаємопов'язаних економічних, організаційних, соціальних, фінансових та інших методів й інструментів для впливу на процеси функціонування. Ця система повинна найкращим чином відповідати внутрішнім і зовнішнім умовам й обмеженням економічної діяльності [18]. Комплексний алгоритм адаптації ризик-менеджменту передбачає систематичний підхід до вдосконалення управління ризиками (рис. 4).

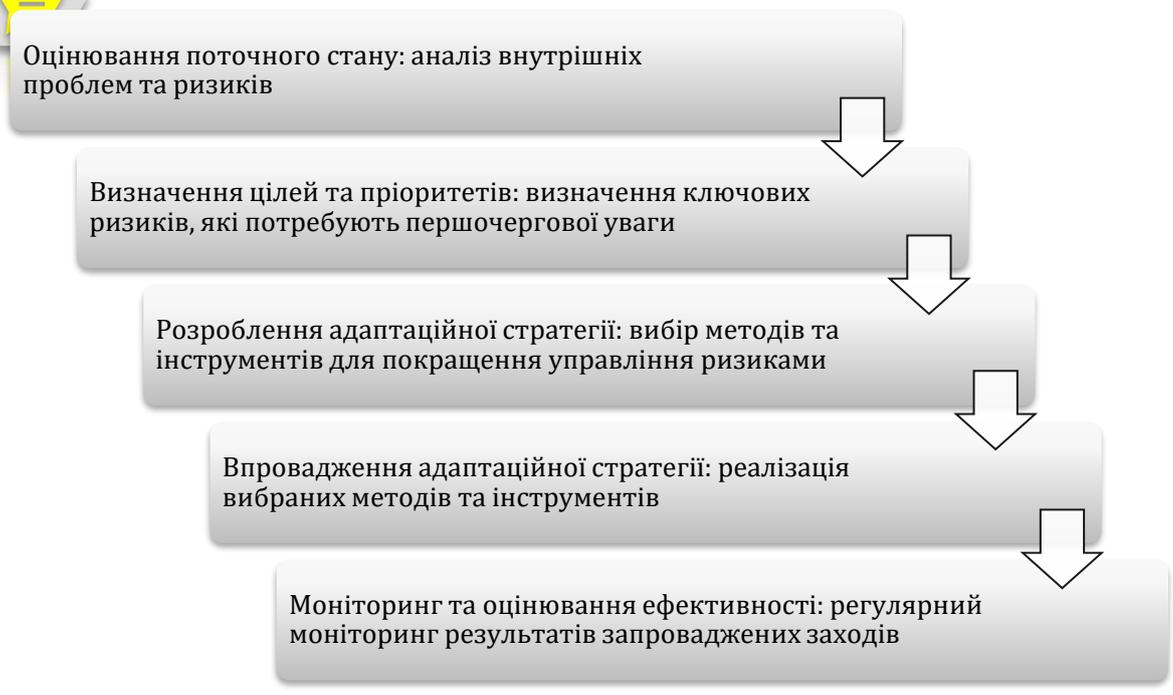

Рис. 4. Комплексний алгоритм адаптації ризик-менеджменту

Джерело: власна розробка авторів

Оцінювання поточного стану допомагає виявити наявні проблеми та слабкі місця в системі управління ризиками. Визначення цілей та пріоритетів дозволяє зосередити зусилля на найважливіших аспектах, що потребують негайного втручання. Розроблення адаптаційної стратегії включає вибір оптимальних методів й інструментів, що сприятимуть покращенню управління ризиками. Впровадження адаптаційної стратегії передбачає конкретні дії, спрямовані на реалізацію вибраних заходів. Регулярний моніторинг та оцінювання ефективності дозволяють вчасно коригувати стратегію та забезпечити її відповідність поточним умовам ринку. Отже, систематичний підхід до управління ризиками в українському банківському секторі сприятиме зменшенню ризиків і забезпечить стійкий розвиток банківської системи України.

На основі проведеного аналізу глобальних фінансових тенденцій, оцінювання впливу світових фінансових криз, дослідження впливу валютних коливань, інфляції та міжнародних торговельних потоків, а також аналізу внутрішніх проблем банківського сектору було розроблено комплексну схему

заходів для підвищення стійкості банківської системи України та її інтеграції у світові фінансові ринки (рис. 5).

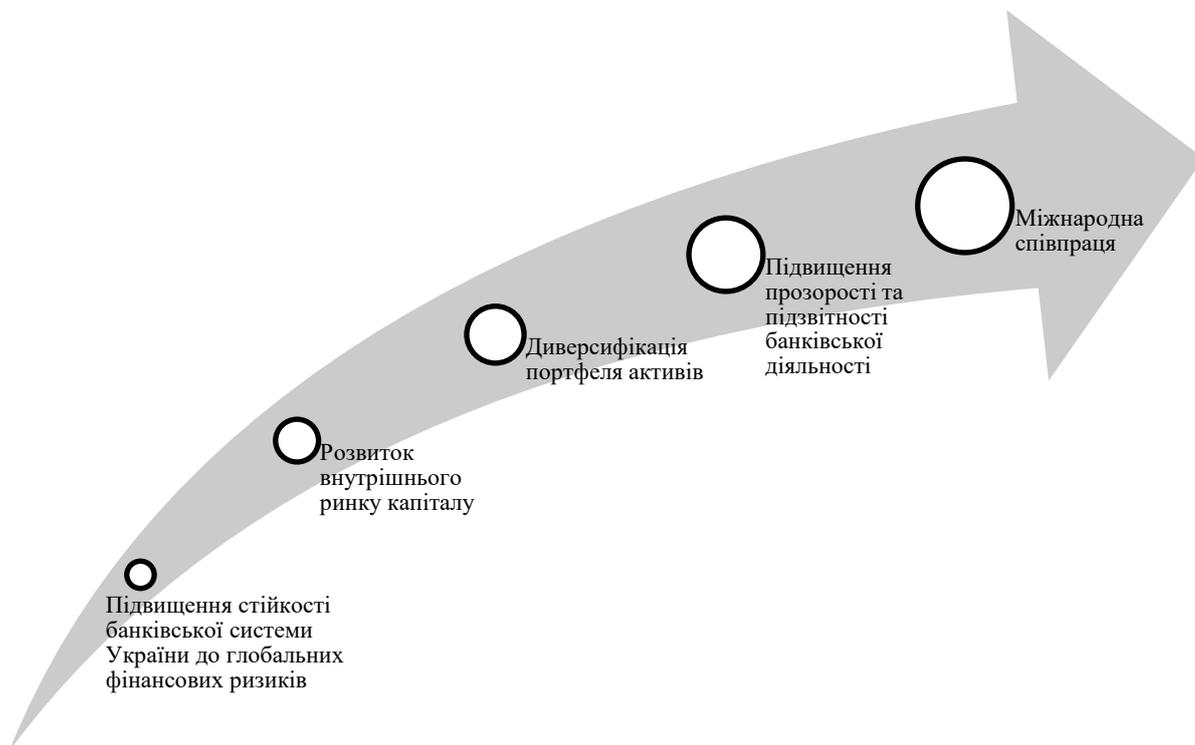

Рис. 5. Комплексна схема заходів для підвищення стійкості банківської системи України та її інтеграції у світові фінансові ринки

Джерело: власна розробка авторів

Підвищення стійкості банківської системи України до глобальних фінансових ризиків починається зі зміцнення регуляторної бази. Впровадження міжнародних стандартів, як-от Базель III, дозволяє збільшити вимоги до капіталу та ліквідності банків, створюючи фінансові буфери для поглинання можливих збитків у разі фінансових шоків. Розроблення нових регуляторних вимог, що відповідають цим стандартам, забезпечує стабільність та прозорість банківської системи.

Розвиток внутрішнього ринку капіталу є наступним важливим кроком. Це включає сприяння розвитку фондового ринку та вдосконалення правової інфраструктури для забезпечення стабільного фінансування банків. Такий підхід зменшує залежність від зовнішніх джерел фінансування та підвищує рівень ліквідності банківської системи.

Визначення цілей диверсифікації та оптимізація портфеля банківських активів допомагають зменшити залежність від окремих секторів економіки та підвищити стабільність банківської системи.

Підвищення прозорості та підзвітності банків сприяє зміцненню довіри інвесторів та залученню іноземних інвестицій. Автоматизація фінансової звітності та забезпечення незалежного аудиту підвищують прозорість та підзвітність, що є ключовими факторами для ефективної роботи банківської системи.

Міжнародна співпраця є важливим елементом інтеграції українських банків у світові фінансові ринки. Розвиток партнерства із міжнародними фінансовими інституціями та участь у міжнародних проектах дозволяють отримати доступ до нових ринків, технологій та підвищити конкурентоспроможність українських банків.

Виконання таких комплексних заходів забезпечить стабільність української банківської системи на міжнародному рівні, що є необхідним для сталого економічного розвитку країни.

Висновки та перспективи подальших досліджень. Глобальні фінансові тенденції, як-от глобалізація ринків, зміни в структурі міжнародних фінансових потоків та нові регуляторні вимоги, вимагають від українських банків адаптації їхніх стратегій. Розвиток нових фінансових продуктів, підвищення рівня фінансової інклюзії та покращення якості обслуговування клієнтів є необхідними заходами.

Світові фінансові кризи значно впливають на стабільність українських банків, зокрема через коливання валютних курсів, рівень інфляції та підвищення кредитних ризиків. Ефективні механізми управління ризиками, включаючи системи хеджування валютних ризиків, стратегічного управління та диверсифікації активів і пасивів, створення буферів капіталу, можуть допомогти мінімізувати ці ризики.

Колівання валютних курсів, рівня інфляції та міжнародних торговельних потоків впливають на діяльність банківської системи України,

визначаючи вартість зовнішніх зобов'язань та операційні витрати банків. Розроблення стратегій зниження валютних ризиків та адаптації до економічних змін сприяють збереженню стабільності.

Внутрішні проблеми банківського сектору України, як-от висока доларизація, недостатня диверсифікація активів і недосконалість регуляторного середовища, потребують термінових заходів. Стимулювання дедоларизації економіки, підвищення довіри до національної валюти та реформи регуляторної системи є ключовими кроками для вирішення цих проблем.

Робочі механізми управління ризиками в банківському секторі України, хоча й використовують сучасні системи для моніторингу та аналізу ризиків, потребують подальшого вдосконалення. Впровадження міжнародних стандартів управління ризиками та розвиток внутрішніх систем контролю є важливими для підвищення їх ефективності.

Для стійкості банківської системи України в умовах глобальних фінансових ризиків необхідно підвищувати капіталізацію банків, покращувати якість активів, диверсифікувати джерела фінансування та інтегруватися у світові фінансові ринки. Ці заходи допоможуть зміцнити банківський сектор і поліпшити його конкурентоспроможність на міжнародному рівні.

Майбутні дослідження можуть бути присвячені детальному вивченню взаємодії між окремими глобальними фінансовими тенденціями та специфічними аспектами банківської системи України. Особливо важливо дослідити вплив цифрових технологій і фінансових інновацій на стабільність банків.

Список використаних джерел

1. Григораш О., Волошин І. Тенденції розвитку фінансових технологій під впливом пандемії та війни. *Економіка та суспільство*. 2023. № 47. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-47-72> (дата звернення: 08.05.2024).

2. Правдиковська І., Дорошенко Н. Вплив війни на банківську систему України. *Молодий вчений*. 2022. № 9(109). С. 150–153.
3. Пінтоха М. М. Особливості функціонування банківського сектору України в умовах воєнного стану: безпековий аспект. *Дніпровський науковий часопис публічного управління, психології, права*. Дніпро, 2023. № 6. С. 259-264.
4. Вовчак О., Канцир І. Фінансова стабільність: сучасні виклики. *Актуальні питання у сучасній науці*. 2022. № 6(6). С. 9-20.
5. Данік Н., Татко А. Удосконалення механізму забезпечення фінансової стабільності банківської системи України. *International Science Journal of Management, Economics & Finance*. 2022. № 1.5. С. 1-9. DOI: <https://doi.org/10.46299/j.isjmef.20220105.01> (дата звернення: 08.05.2024).
6. Механізм забезпечення фінансової стабільності банківської системи України / А. Я. Кузнецова та ін. *Financial and credit activity problems of theory and practice*. 2020. № 2(33). С. 37-47.
7. Крилова О. В., Федорова О. Г., Маковін І. В. Перспективи розвитку банківського бізнесу України в умовах глобальних викликів. *Економічний вісник Дніпровської політехніки*. 2022. С. 97-103. URL: https://ev.nmu.org.ua/docs/2022/3/EV20223_097-103.pdf
8. Возняк Г., Дмитрик О. Фінансова стабільність та напрями її зміцнення: кейс для України в умовах війни. *Світ фінансів*. 2022. № 2(71). С. 70-80.
9. Моделювання системи антикризового управління у банківському секторі економіки України для забезпечення його фінансової стабільності Вахович І. та ін. *Фінансово-кредитна діяльність: проблеми теорії та практики*. 2023. № 5(52). С. 52-66.
10. Мещеряков А. А., Сундук Т. Ф. Технологічні інновації у сфері інтернет-банкінгу: їх вплив на ефективність банківських послуг. *Здобутки економіки: перспективи та інновації*. 2024. № 6. С. 1-13. URL: <https://doi.org/10.57125/econp.2024.05.29.01>

11. Дем'янчук О., Павленко Б. Монетарна політика та стабільність банківської системи в Україні. *Scientific review*. 2024. № 2(94). С. 29-40.
12. Рудевська В. І. та ін. Взаємозв'язок розвитку банківського сектору та економічного зростання країни. *Фінансово-кредитна діяльність: проблеми теорії та практики*. 2019. № 2(29). С. 440-453.
13. Прокопенко Н., Мирончук В., Шепель І. Принципи функціонування банківської системи України в умовах війни. *Економіка та суспільство*. 2022. № 41. URL: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2022-41-33> (дата звернення: 08.05.2024).
14. Федевич Л., Ливдар М., Межирицька Я. Банківська система України: сучасний стан та перспективи розвитку. *Економіка та суспільство*. 2020. № 21. С. 21–27.
15. Сучасний стан банківської системи України та перспективи її розвитку / Н. М. Руцишин та ін. *Вісник ЛТЕУ. Економічні науки*. 2024. № 75. С. 27-36.
16. Циганюк Д.Л., Рудняк А.Д. Аналіз фінансового стану банківського сектору України. *Вісник СумДУ. Серія Економіка*. Суми, 2020. № 1. С. 155-162.
17. Матвєєнко В.К. Фінансова глобалізація і її вплив на банківську систему України. *Вісник соціально-економічних досліджень*. 2012. Вип. 1(44). С. 331-336.
18. Сітак І.Л., Мурашко І.М. Система раннього попередження та реагування як засіб забезпечення стійкості підприємства. *Приазовський економічний вісник*. Вип. 2(13). 2019. С. 172-178.